

Laat bij twijfel onderzoek doen op *Chlamydia abortus*

***Chlamydia abortus* komt wijdverspreid voor op schapenbedrijven. Vermoedelijk slaat deze bacterie, die soms ook mensen kan besmetten, vaker om zich heen dan bekend is. Bedrijven met abortusproblemen wordt geadviseerd hun verwerpers te laten onderzoeken als vrucht en nageboorte geen uitsluitsel geven over de abortusverwekker.**

TEKST: DR. PIET VELLEMA (GEZONDHEIDSDIENST VOOR DIEREN), FOTO: HENK RISWICK

De ziektekiemen die bij kleine herkauwers abortus kunnen veroorzaken, zijn niet zonder risico voor de mens. Dit is de afgelopen jaren heel duidelijk geworden voor de verwekker van Q-koorts, *Coxiella burnetii*. In mindere mate geldt dit ook voor een aantal andere verwekkers. Mede naar aanleiding van een in 2010 verschenen rapport heeft de Gezondheidsdienst voor Dieren een onderzoek uitgevoerd naar de mate van voorkomen van *Chlamydia abortus* bij schapen en geiten. Op basis van de uitkomsten daarvan is het advies om bij twijfel nader onderzoek uit te laten voeren.

CHLAMYDIA IN 2011

De GD was het onderzoek gestart naar aanleiding van de toenomen belangstelling voor zoönosen en een advies van Bureau Risicobeoordeling en Onderzoeksprogrammering van de NVWA uit 2010.

In totaal zijn 100 niet-melkleverende geitenbedrijven, 58 melkgeitenbedrijven, 454 niet-melkleverende schapenbedrijven en 11 melkschapenbedrijven onderzocht. In eerste instantie zijn maximaal dertien monsters per bedrijf onderzocht. Indien een bedrijf besmet zou worden verklaard als minimaal twee van de dertien onderzochte dieren seroposi-

tief testten, was de bedrijfsprevalentie van *Chlamydia abortus* voor niet-melkleverende geitenbedrijven 3,0 procent, melkgeitenbedrijven 44,8 procent, niet-melkleverende schapenbedrijven 8,1 procent en melkschapenbedrijven 63,6 procent. Indien een bedrijf besmet zou worden verklaard als minimaal één van de dertien onderzochte dieren positief testte, stegen deze percentages naar respectievelijk 5,0, 77,6, 24,2 en 72,4. Seropositief zijn betekent dat deze dieren een infectie hebben doorgemaakt. De verschillen tussen melkleverende en niet-melkleverende bedrijven, en tussen grote bedrijven (met meer dan 32 dieren) en hobbybedrijven (met minder dan 32 dieren) zijn significant.

DESKUNDIGENBERAAD

Naar aanleiding van deze bevindingen heeft op verzoek van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) een beraad plaatsgevonden, waaraan 21 deskundigen uit het humane en veterinaire veld hebben deelgenomen.

De deskundigen concluderen dat *Chlamydia abortus* in Nederland wijdverspreid voorkomt op schapen- en geitenbedrijven. *Chlamydia abortus* is een bacterie die van dier op

Oorzaak van verwerpen meestal besmettelijk

Zoönosen staan in de belangstelling. Naast *Coxiella burnetii* spelen bij kleine herkauwers in ons land vooral *Toxoplasma gondii*, *Listeria monocytogenes*, *Chlamydia abortus* en *Campylobacter spp.* als verwekkers van zoönosen een rol. Buiten Nederland geldt dat bijvoorbeeld ook voor Rift Valley-fever en *Brucella melitensis*.

De GD heeft een overzicht gemaakt van de oorzaken van abortus bij kleine herkauwers in de aflamperiodes van 2006 tot en met 2011. In die vijf jaar werd 282 keer geaborteerd materiaal van schapen ingestuurd voor pathologisch onderzoek. In 48 procent van de inzendingen werd een ziekteverwekker aangetoond als meest waarschijnlijke oorzaak. Dit relatief lage percentage is ten dele te verklaren door het feit dat materiaal niet altijd vers wordt ingestuurd. Bovendien worden lang niet

altijd vrucht én nageboorte ingestuurd voor onderzoek. Als dit laatste wel het geval is, stijgt het percentage diagnoses bij schapen met 17 procent naar 65 procent. Daarnaast werd in 12 procent van de schapeninzendingen ontsteking van de nageboorte gevonden, zonder dat er een oorzakelijke verwekker kon worden aangetoond. Ontsteking van de nageboorte wijst echter wel sterk op een besmettelijke ziektekiem als oorzaak van dit probleem.

De meest gevonden infectieuze oorzaken van abortus bij schapen in de periode 2006 tot en met 2011 waren *Chlamydia abortus*, *Campylobacter spp.*, *Toxoplasma gondii*, *Listeria spp.* en *Yersinia pseudotuberculosis*. In alle gevallen gaat het om ziektekiemen die voor de mens niet zonder risico zijn.

De Chlamydiabacterie is alleen gevaarlijk voor beroepsgroepen die met besmette dieren of dierlijke materialen in aanraking komen. Dus onder meer voor schapenhouders.

mens kan overgaan. Het gevaar van deze bacterie is alleen aanwezig voor beroepsgroepen die met besmette dieren of dierlijke materialen in aanraking komen, zoals veehouders, werknemers en stagiaires, meewerkende gezinsleden, dierenartsen, slachthuismedewerkers en zwangere vrouwen. Vooral voor zwangere vrouwen die contact hebben met besmette dieren kan de ziekte risicovol zijn. *Chlamydia abortus* kan bij hen ernstige ziekte en een miskraam veroorzaken. Zwangere vrouwen wordt al langere tijd aangeraden om vooral tijdens het lammerseizoen niet in stallen van schapen- en geitenbedrijven te komen. Naast *Chlamydia abortus* vormen namelijk ook andere verwekkers die bij kleine herkauwers abortus kunnen veroorzaken, een risico op besmetting bij de mens.

DIAGNOSTIEK BIJ MENSEN VERBETEREN

Op basis van de huidige kennis wordt in het algemeen het gevaar voor de volksgezondheid verwaarloosbaar geacht. Maar mensen die beroepsmatig in aanraking komen met dieren of dierlijke materialen, lopen een klein risico een infectie op te lopen. Het gaat dus in het bijzonder om zogenaamde erfbetreders en niet om omwonenden van besmette bedrijven, zoals dat met de verwekker van Q-koorts wel het geval is.

De deskundigen adviseren om de diagnostiek van *Chlamydia abortus* bij longontstekingen en septische abortus bij men-

sen te verbeteren. Daardoor zal de aandacht voor deze verwekker en daarmee ook het aantal diagnoses toenemen. Daarnaast kregen de ministeries het advies activiteiten te ondernemen om in geval van abortus bij kleine herkauwers de meldingsbereidheid van houders te vergroten en te stimuleren dat houders van schapen en geiten verworpen vruchten en nageboorten inzenden voor nader onderzoek. Bovendien beveelt het deskundigenberaad aan om hygiëneprotocollen in de dierhouderij beter te implementeren.

IMAGOSCHADE VOORKOMEN

Chlamydia abortus is qua risico voor de mens niet vergelijkbaar met *Coxiella burnetii*. Toch is aandacht voor *Chlamydia abortus* nodig. Niet alleen om de economische schade in de sector kleine herkauwers te beperken, maar vooral om imagoschade te voorkomen. Die imagoschade komt waarschijnlijk niet op heel korte termijn in beeld, maar wel zodra de verbetering van de humane diagnostiek leidt tot een toegenomen aantal diagnoses.

Op bedrijven met abortusproblemen adviseert de GD om vrucht en nageboorte te laten onderzoeken. Als hierbij geen diagnose wordt gesteld, bestaat de mogelijkheid om een bloedmonster op *Chlamydia abortus* te laten onderzoeken van de oöien die hebben verworpen. Laat dus niet alleen bij problemen, maar ook bij twijfel over de oorzaak onderzoek doen op *Chlamydia abortus*. <<